

Comisiwn Ffiniau i Gymru

Adroddiad Blynyddol 2015/16

© Hawlfraint y Goron 2016

Gallwch aildefnyddio'r wybodaeth hon (ac eithrio logos) yn rhad ac am ddim ar unrhyw ffurf neu mewn unrhyw gyfrwng, o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored. Er mwyn gweld y drwydded hon, ewch i <http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence> neu anfonwch neges e-bost at: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk

Lle rydym wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau mewn perthynas â'r cyhoeddiad hwn atom ni yn comffin.cymru@cymru.gsi.gov.uk

Mae'r ddogfen hon ar gael hefyd ar ein gwefan yn www.comffin-cymru.gov.uk

COMISIWN FFINIAU I GYMRU

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2015/16

Medi 2016

Comisiwn Ffiniau i Gymru
Tŷ Hastings
Llys Fitzalan
Caerdydd
CF24 0BL
Ffôn: +44 (0)29 20464819
Rhif Ffacs: +44 (0)29 20464823
E-bost: comffin.cymru@cymru.gsi.gov.uk

Cynnwys

Rhagair	1
Cyflwyniad	2
Amcanion	5
Canlyniadau	6
Cyllideb a Gwariant	8
Rhaglen Waith ar gyfer 2016/17	9

Rhagair

Mae'n bleser gennyf gyflwyno Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Ffiniau i Gymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2015-16.

Roedd y prif weithgareddau yn ystod 2015-16 yn ymwneud â pharatoi ar gyfer arolwg 2018 o etholaethau seneddol, y cyhoeddom ei ddechrau'n ffurfiol ar 23 Mawrth 2016.

Gan i mi ond gael fy mhenodi yn Ddirprwy Gadeirydd ar 1 Awst 2016, cafodd y gwaith yr adroddir amdano yma ei gyflawni o dan oruchwyliaeth fy rhagflaenydd Meistr Ustus Wyn Williams. Fe'm sicrhawyd, fodd bynnag, o gywirdeb cynnwys yr adroddiad gan y ddau Aelod o'r Comisiwn sy'n parhau, Mr Paul Loveluck a'r Athro Robert McNabb.

Yr Anrhydeddus Meistr Ustus Lewis
Dirprwy Gadeirydd

1. Cyflwyniad

Y Noddwr

1.1 Corff Cyhoeddus Anadrannol cyngorol ac a ariennir yn gyfan gwbl gan Swyddfa'r Cabinet yw'r Comisiwn Ffiniau i Gymru. Mae'r Comisiwn yn cyflwyno adroddiadau i'r Ysgrifennydd Gwladol a dyletswydd statudol yr Ysgrifennydd Gwladol yw eu cyflwyno gerbron y Senedd. Lle bo'r adroddiad yn argymhell bod angen gwneud addasiadau i ffiniau etholaethau Seneddol, mae'n rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol hefyd gyflwyno copi drafft o Orchymyn y Cyfrin Gyngor gerbron y Senedd, er mwyn dod ag argymhellion y Comisiwn i rym. Mae'r Arglwydd Ganghellor yn penodi'r Dirprwy Gadeirydd, mae'r Ysgrifennydd Gwladol yn penodi aelodau'r Comisiwn, y Comisiynwyr Cynorthwyol, a'r Ysgrifennydd i'r Comisiwn (gweler Aelodaeth isod).

Y Comisiwn

1.2 Mae'r Comisiwn wedi'i sefydlu o dan adran 2 ac atodlen 1 Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd). Corff annibynnol, anwleidyddol a chwbl amhleidiol ydyw. Nid yw'r Comisiwn yn ystyried ffactorau gwleidyddol ac ni chaiff effeithiau argymhellion y Comisiwn ar batrymau pleidleisio yn y dyfodol eu hystyried.

1.3 O 1 Ionawr 2002, mae swyddogion Ysgrifenyddiaeth Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (CFfDLC)¹, a leolir yng Nghaerdydd, wedi staffio Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn Ffiniau hefyd. Er bod adeiladau a rhai adnoddau staff yn cael eu rhannu, mae'r ddau Gomisiwn yn gweithredu'n annibynnol i'w gilydd.

Aelodaeth

1.4 Siaradwr Tŷ'r Cyffredin yw Cadeirydd yn rhinwedd ei swydd pob un o'r pedwar Comisiwn Ffiniau Seneddol yn y Deyrnas Unedig. Mae penodi'r Siaradwr yn pwysleisio annibyniaeth, amhleidioldeb a natur anwleidyddol y Comisiynau. Nid yw'r Siaradwr yn cyfrannu o gwbl at gynnal arolygon. Mae'r Dirprwy Gadeirydd, sy'n eistedd yn y cyfarfodydd, yn Farnwr yn yr Uchel Lys: sef, yr Anrhydeddus Meistr Wyn Williams yn ystod cyfnod yr adroddiad hwn. Yr Aelodau yw Mr Paul Loveluck a'r Athro Robert McNabb.

1.5 Caiff y Comisiynwyr eu penodi'n rhan-amser a byddant yn cyfarfod pryd bynnag y bydd y rhaglen waith yn gofyn am hynny. Ers pasio Deddf y Comisiwn Ffiniau 1992, mae Aelodau'r Comisiwn (ac eithrio'r Dirprwy

¹ Newidiwyd yr enw o'r Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013.

Gadeirydd) wedi cael ffi ddyddiol y cytunir arni gan yr Adran Nawdd gyda Thrysorlys Ei Mawrhydi ar gyfer gwaith a wneir ar ran y Comisiwn a chyda'r Dirprwy Gadeirydd, ac mae ganddynt hawl i adennill unrhyw dreuliau (megis costau teithio a chynhaliadaeth) yr eir iddynt yng ngwaith y Comisiwn.

- 1.6** Mae'r Comisiwn wedi sefydlu Cod Ymarfer a Chofrestr o Fuddiannau Aelodau, sy'n cael eu diweddarau bob blwyddyn. Mae copïau o'r dogfennau hyn ar gael ar gais.
- 1.7** Mae gan y Comisiwn ddau aseswr statudol. Un o'r rhain yw'r Bwrdd Ystadegau (a gynrychiolir gan yr Ystadegydd Gwladol), a'r llall yw Cyfarwyddwr Cyffredinol yr Arolwg Ordnans. Mae dirprwyon dynodedig yn cynrychioli'r ddau yng nghyfarfodydd y Comisiwn.
- 1.8** Mae'r Ysgrifennydd Gwladol hefyd yn penodi Ysgrifennydd i'r Comisiwn. O dan drefniadau'r Ysgrifenyddiaeth ar y cyd, mae Mr Steve Halsall yn Brif Weithredwr Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru hefyd.
- 1.9** Rôl yr Ysgrifenyddiaeth yw gwasanaethu a chynorthwyo'r Comisiynwyr wrth gynnal eu harolygon a gwneud eu penderfyniadau. Mae'r Ysgrifenyddiaeth yn gweithio yn swyddfeydd Ysgrifenyddiaeth CFfDLC yng Nghaerdydd a chysylltir â Llywodraeth Cymru mewn perthynas â staffio ac adeiladau. Mae'r berthynas weithio hon yn dod o dan femorandwm cyd-ddealltwriaeth rhwng y ddau Gomisiwn a'u cyrff noddi priodol.

Dyletswyddau Statudol

- 1.10** Prif swyddogaeth statudol y Comisiwn yw parhau i adolygu dosbarthiad seddau mewn etholiadau Seneddol, cynnal arolygon rheolaidd o ffiniau etholaethau Seneddol a llunio adroddiadau gydag argymhellion i'r Ysgrifennydd Gwladol yn unol â darpariaethau Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd).
- 1.11** Gwnaeth Deddf Systemau Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011 newidiadau sylweddol i'r ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu dosbarthiad seddau Seneddol.
- 1.12** Roedd y Ddeddf yn dileu'r cysylltiad rhwng yr etholaethau Seneddol ac etholaethau Cynulliad Cymru hefyd. Effaith hyn, nes y rhoddir deddfwriaeth newydd yn ei lle, yw diffyg unrhyw fecanwaith ar gyfer arolygu etholaethau Cynulliad Cymru yn rheolaidd.
- 1.13** Fe wnaeth Deddf Cofrestru Etholiadol a Gweinyddu 2013 ddiwygio Deddf Systemau Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011. Newidiodd hyn y dyddiad pan fydd rhaid i'r Comisiwn adrodd ei argymhellion i'r Senedd o 'cyn 1 Hydref 2013' i 'heb fod cyn 1 Medi 2018 a chyn 1 Hydref 2018'.

2. Amcanion

Amcan Cyffredinol

2.1 Parhau i adolygu cynrychiolaeth Cymru yn Nhŷ'r Cyffredin a Chynulliad Cenedlaethol i Gymru² yn barhaus.

Amcanion Penodol ar gyfer 2015/16

2.2 Dyma oedd yr amcanion ar gyfer y Comisiwn yn ystod blwyddyn ariannol 2015-16:

- Cynllunio gwaith a gofynion adnoddau yr arolwg sydd i ddod. Bydd hyn yn golygu cysylltu â Swyddfa'r Cabinet er mwyn sicrhau bod yr adnoddau ychwanegol sydd eu hangen ar gyfer yr arolwg wedi'u cytuno ac ar waith;
- Sicrhau bod y wybodaeth sydd ei hangen ar gyfer yr arolwg, gan gynnwys data etholiadol, yn cael ei diweddarau a'i chynnal;
- Cynhyrchu a chyhoeddi canllaw diwygiedig sy'n esbonio sut fydd y broses ar gyfer yr arolwg yn gweithio;
- Cyhoeddi hysbysiad ynglŷn â dechrau Arolwg 2018, a dechrau llunio Cynigion Cychwynnol;
- Ystyried a gweithredu'r argymhellion i weithrediad y Comisiwn, fel yr argymhellwyd yn adroddiad yr Adolygiad Tair Blynedd; a
- Datblygu porth ar-lein yn seiliedig ar fapiau i'w ddefnyddio mewn ymgynghoriadau yn y dyfodol.

Cynllun Iaith Gymraeg

2.3 Mae'r Comisiwn yn gweithredu polisi cwbl ddwyieithog. Bydd pob dogfennaeth swyddogol a gyhoeddir gan y Comisiwn ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg. Mae'r Comisiwn yn croesawu gohebiaeth gan unigolion a sefydliadau yn Gymraeg ac yn Saesneg.

² Gweler paragraff 1.12

3. Canlyniadau

Cyfarfodydd

- 3.1** Cynhaliwyd pedwar cyfarfod o'r Comisiwn yn ystod y flwyddyn ariannol. Cyfarfu dau Gomisiynydd a'r Ysgrifenyddiaeth hefyd â chydweithwyr o Gomisiynau Ffiniau eraill y DU ym mis Tachwedd 2015 i drafod datblygiadau newydd a rhoi gwelliannau gweithredu ar waith.

Cynllunio Adnoddau

- 3.2** Cafodd cynlluniau eu gwneud, eu cytuno a'u diwygio mewn cysylltiad â Swyddfa'r Cabinet mewn perthynas â'r adnoddau sy'n ofynnol i gynnal Arolwg 2018.

Casglu Gwybodaeth

- 3.3** Cafwyd yr ystadegau etholiadol a fydd eu hangen ar gyfer yr arolwg gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol ym mis Chwefror 2016, ac fe'u cyhoeddwyd ar wefan y Comisiwn.

Llyfryn Gwybodaeth

- 3.4** Cafodd llyfryn gwybodaeth diwygiedig ei ddrafftio yn barod i'w gyhoeddi yn ystod 2016/17.

Dechrau Arolwg 2018

- 3.5** Gwnaed y cyhoeddiad ynglŷn â dechrau arolwg 2018 o etholaethau seneddol yng Nghymru ar 23 Mawrth 2016. Dechreuwyd ar waith mewn perthynas â llunio cynigion cychwynnol.

Adolygiad Tair Blynedd

- 3.6** Gwnaeth yr Adolygiad Tair Blynedd o'r Comisiwn nifer o argymhellion yn ymwneud â'i weithredoedd, a rhoddwyd y rhain ar waith yn ystod y flwyddyn, lle bu modd.

Porth Mapio

3.7 Daethpwyd i gytundeb gyda'r Comisiwn Ffiniau i Loegr a'r Comisiwn Ffiniau i'r Alban ar gyfer datblygu porth ymgynghori ar-lein. Cytunwyd y byddai'r Comisiwn Ffiniau i Loegr yn arwain ar hyn ar y cyd â Swyddfa'r Cabinet. Ymgwymerodd bob parti â gwaith er mwyn diffinio'r gofynion ar y cyd ac yn unigol ar gyfer pob un o'r tri Chomisiwn.

Yr Iaith Gymraeg

3.8 Cyflwynwyd adroddiad blynyddol y Comisiwn ar weithredu'r Cynllun Iaith Gymraeg i Gomisiynydd y Gymraeg.

Hyfforddiant

3.9 Mae cyrsiau hyfforddi y mae'n ofynnol i aelodau staff eu mynychu wedi parhau eleni, ac yn cynnwys: Ymdrin â Chwynion, Cydraddoldeb ac Amrywiaeth, Iechyd a Diogelwch, Codi a Chario, Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion, Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg, Llwybr Mynediad Cymraeg, Cyflogres, Rheoli Cyfleusterau, Excel, Datblygu Cynaliadwy, Rheoli Perfformiad, Rheoli Prosiectau, Sgiliau Cyllid a hyfforddiant ar y Feddalwedd System Gwybodaeth Ddaearyddol. Mae hyfforddiant yn y Gymraeg wedi'i roi ar sail anffurfiol i staff nad ydynt yn siarad Cymraeg.

Gwybodaeth

3.10 Mae'r Comisiwn yn trefnu bod cymaint o wybodaeth ar gael i'r cyhoedd ag sy'n ymarferol drwy'r wefan (www.comffin-cymru.gov.uk). Ymatebir i geisiadau am wybodaeth nad yw ar gael ar y wefan. Mae gan y Comisiwn darged o 15 diwrnod i ymateb i'r cyfryw geisiadau. Yn 2015-16 derbyniom 24 cais am wybodaeth, ac ymatebwyd i bob un ohonynt cyn pen 15 diwrnod. Mae hyn yn cymharu â 15 cais yn 2014-15.

4. Cyllideb a Gwariant

Gwariant Ebrill 2015 hyd at Fawrth 2016

- 4.1 Mae Tabl 1 yn cymharu'r gwariant gwirioneddol â'r gyllideb, yn ystod y flwyddyn ariannol y mae a wnelo'r adroddiad hwn â hi.

Tabl 1 – Cyllideb a Gwariant

Elfen Gyllideb	Cyllideb (£)	Gwirioneddol (£)
Cyflogau Staff	63,500	63,500
Ffioedd Comisiynwyr a Chomisiynwyr Cynorthwyol	10,010	10,010
Adeilad y Swyddfa	23,500	23,500
Teithio a Chynhaliaeth	1,578	1,578
Lletygarwch	120	120
TG a Thelathrebu	5,430	5,430
Costau Arolygon Eraill*	15,862	15,862
Cyfanswm	120,000	120,000

*yn cynnwys costau hyfforddiant, postio, argraffu a chyfieithu.

- 4.2 Ar gyfer 2015-16 cytunodd Swyddfa'r Cabinet i ddarparu cyllid penodedig o £100,000 i'r Comisiwn. Cynyddwyd hwn o £20,000 yn ddiweddarach i £120,000 gyda chytundeb Swyddfa'r Cabinet i dalu cost ychwanegol gwaith paratoi ar gyfer Arolwg 2018. Mae Tabl 1 yn dangos y categorïau amrywiol y dyrannwyd y cyllid penodedig iddynt.

Ffioedd a Threuliau Aelodau

- 4.3 Yn ystod 2015-16 hawliwyd y ffioedd a'r treuliau canlynol gan Aelodau'r Comisiwn:

Aelod	Ffioedd	Treuliau
Mr P Loveluck	£6,066	£709
Yr Athro R McNabb	£3,539	£286

5. Rhaglen Waith ar gyfer 2016/17

5.1 Fel y mynnir gan y ddeddfwriaeth gyfredol, mae'r Comisiwn Ffiniau i Gymru wedi dechrau'r arolwg nesaf (2018) o etholaethau seneddol. Amcanion penodol y Comisiwn yn 2016/17 fydd:

- Erbyn diwedd mis Gorffennaf 2016, cyhoeddi 'Canllaw i Arolwg 2018' ffurfiol y Comisiwn, yn amlinellu'n fanwl y ddeddfwriaeth, y weithdrefn a pholisïau'r Comisiwn ar gyfer cynnal yr arolwg;
- Erbyn diwedd mis Gorffennaf, sicrhau penodiad nifer addas o Gynorthwyr Cynorthwyol i gynorthwyo'r Comisiwn gyda'i waith, yn enwedig mewn perthynas â chadeirio gwrandawiadau cyhoeddus ac asesu ymatebion i gynigion y Comisiwn ar gyfer etholaethau newydd;
- Erbyn diwedd mis Awst 2016, datblygu'r holl ddogfennaeth copi caled ac electronig ar gyfer cyhoeddi'r cynigion cychwynnol;
- Erbyn diwedd mis Awst 2016, wedi datblygu'n llawn, a chynnal prawf ar-lein, o'r porth ymgynghori yn barod i'w ddefnyddio ar gyfer y cynnod ymgynghori cychwynnol, ynghyd â haenau o ddata ar gyfer ffiniau a nifer etholwyr presennol ar gyfer rhanbarthau, awdurdodau lleol, wardiau ac ardaloedd pleidleisio;
- Datblygu cynigion cychwynnol ar gyfer etholaethau newydd i'w cyhoeddi ym mis Medi 2016;
- Erbyn diwedd mis Rhagfyr 2016, cynnal ymgynghoriad statudol 12 wythnos cynhwysfawr ar y cynigion cychwynnol, gan gynnwys y gwrandawiadau cyhoeddus gofynnol ym mhob rhanbarth o Gymru;
- Erbyn diwedd mis Ionawr 2017, cyhoeddi'r 'Adroddiad Blynyddol ar Gynnydd' statudol, y mae'n ofynnol i'r Comisiwn ei ddarparu i Lefarydd Tŷ'r Cyffredin, yn rhoi diweddariad ar gynnydd gydag arolwg byw;
- Erbyn diwedd mis Mawrth 2017, wedi paratoi i'w cyhoeddi yr holl ymatebion ysgrifenedig a llafar a dderbyniwyd yn ystod yr ymgynghoriad ar y cynigion cychwynnol; ac
- Yn ystod y flwyddyn, bydd y Comisiwn yn ceisio cynnal tri chyfarfod ffurfiol i asesu cynnydd gyda'r Arolwg, a bydd hefyd yn cael ei gynrychioli yng Nghyfarfod Blynyddol Comisiynau Ffiniau'r DU.

Cyllideb

5.2 Er mwyn galluogi cyflawni'r amcanion a restrwyd yn 5.1 uchod, dyrannwyd cyllideb o £500,000 i'r Comisiwn ar gyfer y flwyddyn ariannol 2016/17.

